

A téli Madárbarát kert

Háromrétegű kirakó

Az oktatási segédanyagot
a Patkós Stúdió fejlesztette.

www.patkosstudio.hu

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Svájci
Hozzájárulás

Ez az oktatási segédanyag az "Égigérő tanterem" című, SH/4/10 regisztrációs számú projekt keretében, a Svájci Hozzájárulási Program támogatásával valósult meg.

A téli Madárbarát kert

Háromrétegű kirakó

„ÉGIGÉRŐ TANTEREM”

Segédanyag-ismertető

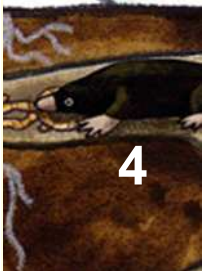
Ez az oktatási segédanyag egy téli Madárbarát kert életébe nyújt betekintést. Az egymást követő rétegeket kirakva nem csak állat lakótársainkkal, de az ezeket segítő eszközökkel is megismerkedhetünk.

Javaslatok, hogyan játsszunk a téli Madárbarát kertet bemutató kirakóval:

- 1 Figyeljük meg a kirakó első képét, majd rakjuk ki az első puzzle-réteget, melynek elemeit eltérő háttérszínük alapján lehet elkülöníteni a többitől.
- 2 Beszélgetés arról, hogy mi a különbség a kert előző és mostani állapota között.
- 3 Oszzuk ki a fajkártyákat! A gyerekek próbálják megnevezni az állatokat, mondjanak róluk néhány jellemzőt! Eszükbe jut-e a kert lakóival, élőlényeivel kapcsolatos vers vagy mondóka is? Az állatokkal történő ismerkedéshez használjuk ezt a füzetet, melyben érdekes leírások találhatóak a képen látható összes fajról.
Ezt követően helyezzék el az állatokat az élőhelyükre, amihez többféle szempont (például: fészkelő- és búvóhely, táplálkozóterület) is adható. Az elhelyezés helyességét a gyerekekkel meg is vitathatjuk.
- 4 A fajkártyák visszatételét követően a gyerekek rakják ki a második réteget, majd ez alapján ellenőrizzék le, hogy az előző lépésben megfelelően helyezték-e el a kertben az állatokat.
- 5 A gyerekekkel beszéljünk arról, hogy milyen eszközökkel és módszerekkel tudnánk segíteni a második réteg állatainak életét. Ehhez használjuk az eszközkártyákat is. A gyerekek próbálják megnevezni ezeket, illetve kitalálni, hogy az adott védelmi eszköz melyik állatnak és mely életszakaszában lehet segítségére. Ezt követően helyezzék is el ezeket valahol a kertben, és indokolják a döntést.
- 6 A füzet leírásait felhasználva részletesen ismerkedjünk meg a madár- és más állatcsoportvédelmi-berendezésekkel!
- 7 Hozz létre táplálékláncokat a kártyák és a kert segítségével! (A leírásokból ellenőrizhetjük, melyik állat mivel táplálkozik.)
- 8 Csoportosítsd az állatokat! (Pl. Melyik alszik téli álmot és melyik nem? Melyik mivel táplálkozik? Stb.)

Figyelem!

6 éven aluliak a kirakót csak felnőtt felügyelete mellett használhatják!

Állatok a városi vadonban

Az emberkövető állatfajok megtelepedése a lakott területeken nem a véletlen műve, hanem az itteni és a természetes élőhelyeik közti hasonlóság következménye. A települési kertek, parkok, fasorok az ide költöző madarak számára az erdők és a nyílt gyepek közti átmeneti, gazdag élővilágú szegélyzónát idézik. Itt a magas, sötétebb, zárt erdő az alacsonyabb, fiatal fák és bokrosok alkotta, fényben egyre gazdagabb sűrűségeen keresztül megy át a nyílt, füves területekbe. Ennek az élőhelytípusnak a jellemző madarai az ágak között fészkelő rigók, a bokorposzáták, a pintyfélék, de költenek itt a fakopáncsok és küllők, valamint ezek odúalbérlői, a cinegék, a verebek, a csuszka, a nyaktekerecs, valamint a búbosbanka, a füleskuvik és a szalakóta is. Nem véletlen, hogy a városiasodott fajok többsége erről az élőhelytípusról származik, míg a nyílt területeken, talajon fészkelők gyakorlatilag hiányoznak. Ez alól talán egyedül a búbospacsirta jelent kivételt, mely rövidfűvű parkolók, benzinkutak mellett épületek lapostetején is fészkel.

Az ember közelsége számos további élőhelyi előnyt is kínál, különösen a kisebb testű madárfajok számára.

A növényzet mellett az épületek is rendkívül változatos és szinte végtelen számú fészkelőhelyet kínálnak, gondoljunk csak a padlásokra költöző baglyokra, az Európában ma már szinte kizárólag épületeken fészkelő füstű, molnár- és sarlósfecskékre vagy a rendszeresen postaládákba fészket építő széncinegékre.

Az énekesmadarak vadászátára specializálódott karvaly és héja egyedszáma sokkal kisebb a természetesnél, és sok helyről teljesen hiányoznak is.

Télen a települések belső területei több fokkal melegebbek, mint a külterületek, melyek hóterhelése ezért, valamint a forgalomnak és a hőeltakarításnak is köszönhetően kisebb. Így a talaj és az ágak jelentette táplálkozótérületek hozzáférhetősége is kedvezőbb. Nem véletlen, hogy például az erdei fülesbaglyok télen csapatosan települnek be a városi fasorokra is, ahol az sem zavarja őket, hogy a lombját veszített ágak között mindenki jól láthatja őket.

A szerves hulladék kínálta táplálékbázis egész évben és szinte korlátlan mennyiségben rendelkezésre áll, amihez a több mint egy évszázada folytatott téli madáretetési gyakorlat is hozzájárul. Ennek következtében több madárfaj városi állománya ma már nem is vonul, illetve a települési balkáni gerlék gyakorlatilag folyamatosan, egész évben költenek.

Ráadásul a falvakban, városokban velünk élő állatok aktív segítségére is számos eszköz és módszer áll a rendelkezésünkre. Ezekkel olyan helyeken is megteremthetők a kedvező élőhelyi feltételek, például körfolyosón, erkélyen, „steril” kertekben, ahol ezek hiánya miatt egyébként nem tudnának tartósan megmaradni.

Téli madárvédelem

A tél legfontosabb madárvédelmi tevékenysége az etetés, mely akár fél éven keresztül is tarthat, és egy-egy helyszínen is fajok tucatjainak, madarak százainak életét könnyítheti meg. Ahhoz, hogy ez valóban így legyen, tisztában kell lennünk az etetés néhány alapelvével, az eleségek, eszközök és módszerek helyes használatával.

Mikor etessünk?

Magyarországon az etetési időszak az első fagyok beköszöntétől ezek tartós megszűnéséig, általában október második felétől március végéig tart.

Ha elkezdtük, lehetőleg ne hagyjuk abba az etetést!

A madarak gyorsan megszokják és számítanak az etetőhelyek táplálékkinálatára, akár nagy távolságokról is évről évre visszatérnek az etetők közelébe telelni. Ezért, ha egyik napról a másikra abbahagyjuk az etetők újratöltését, rengeteg madarat hozhatunk nehéz helyzetbe, mert a természetes táplálékbázisok többnyire nem elegendőek a megnövekedett madárnépség megfelelő ellátásához. Emiatt csak ott kezdjük el etetni, ahol ezt egész télen folytatni tudjuk.

Mit adhatunk a madaraknak?

A téli madáreléségek három nagy csoportba sorolhatóak, ezeket lehetőleg együtt, egymással párhuzamosan alkalmazzuk. Amennyiben így járunk el, az etetőre járó összes madárfaj igényét ki tudjuk szolgálni, különösen akkor, ha kiegészítő eszközöket, mesterséges odúkat és itatót is használunk (ezekről később még olvashatnak).

Olajos és apró magvak keveréke

A téli madáretetés alapját a kisebb szemű, magasabb olajtartalmú, fekete, ipari napraforgó jelenti. A kistestű, gyengébb csőrű fajok számára nagy könnyebbséget jelent, ha ebbe apró szemű magokat (köles, muhar stb.) is tudunk keverni, amelyeket egészben is le tudnak nyelni. A magvakat függő- és ablaketezőkben, etetőtálcán és dúcetetőben, valamint a talajra szórva is felkínálhatjuk a madaraknak.

Állati zsíradék

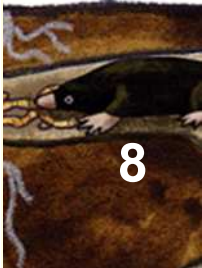
Magas energiatartalma miatt a zsírszalonna, a faggyú, a bőrös kacs- és libaháj, a nem sós (kifőzött) étkezési szalonna és az egyre több helyen beszerezhető, könnyen alkalmazható cinkgolyó (faggyú és napraforgó keveréke) is fontos téli madáreléség. Annak elkerülése érdekében, hogy ezt ne a szőrmes ragadozók, esetleg a vaddisznók egyék meg, legalább fejmagasságba akasszuk ki az ágakra, a függő-, ablak- és dúcetetőkre, a talajszint feletti etetőtálcákra.

Alma

Rost-, vitamin- és víztartalma miatt a gyümölcsök jelentik a harmadik alapvető eleségcsoportot. Erre a célra tökéletesen megfelel a legolcsóbb, akár kicsit már törődött alma is, amelyet a talajon, a nagyobb alapterületű etetők magtálcájába téve és ágcsontokra szúrva egyaránt alkalmazhatunk.

Mit ne adjunk a madaraknak?

Az etetőre járó madaraknak ne adjunk péksüteményt, kenyeret, kenyérmorzsát, mert ezek a csapadékvíztől, hólétől erjedésnek indulva gyomor- és bélgyulladást okozhatnak.

Hol és hogyan etessünk?

A madarak alkalmazkodóképességének köszönhetően szinte bárhol, akár egy ötödik emeleti erkélyen, az ablakban, az ablakpárkányon vagy balkonládában is etethetünk. Bár etetni kis alapterületen is lehet, minél nagyobb a hely, annál több madár tud egyszerre táplálkozni. Ezért, ha a terület engedi, többféle eszközzel, a talajon és a talajszint felett is etessünk.

A madáretetők kiegészítő eszközei

Az etetők madárjóléti szolgáltatását egy itató és a közelbe kihelyezett mesterséges odúk jelentősen bővítik. A madaraknak télen is kell inniuk, a víz megszerzése hómentes, száraz (ilyenkor zúzmara sincs), fagyos időben legalább akkora kihívást jelent, mint a nyári kánikulában. Ezért fontos, hogy az itatókat egész évben, tehát télen, az etetők mellett is működtessük, tartós fagyok idején naponta legalább egyszer cseréljük a jeget langyos vízre.

A mesterséges odúk szélvédett éjszakázóhelyet kínálnak az odúköltő cinegéknek és verebeknek. Ezek a fajok gyakran csapatosan összebújva, egymást melegítve alszanak a nagyobb lyukbőségű, elsősorban a „B” típusú odúkban. Ezeket nem csak az etető közelébe telepíthetjük, a legjobb megoldás, ha ennek száz méteres körzetébe több odút is kihelyezünk.

További információk: www.mme.hu
> Napi madárvédelem > Téli madáretetés

Etetők és ezek kiegészítő eszközei

Ablaketető

Ez az etetőtípus hozza a legközelebb a madarakat az óvodai csoportszobához, a tanteremhez és a lakáshoz. Úgy kell kihelyezni, hogy a szélesebb, betekintést biztosító oldala ráfeküdjön az üvegre. A függesztett ablaketetőről cinkegolyót is lelőgathatunk, magtálcájába pedig akár fél vagy egész almát is tehetünk. Etetni az ablakpárkányokon is lehet, akár úgy, hogy az ablaketetőt ide állítjuk, akár úgy, hogy etető- és itatótálcát teszünk ki a vízszintes felületre. Az ablaketetők harmadik változata, ha az eleséget és az itatótálcát ablakpárkány hiányában balkonládába tesszük.

Dúcetető

A dúcetetők a hó ellen védő tetővel ellátott, nyitott oldalú, többnyire egy lábon álló, talajszint feletti (ezért macskamentes) eszközök. Ha az ablak közelébe helyezzük ki, akkor jól megfigyelhetjük az ide járó madarak viselkedését. A dúcetető magtálcájába néhány almát is elhelyezhetünk, oldaláról pedig cinkegolyókat is lelógathatunk.

Talajetető

A legegyszerűbb megoldás, ha a mageleséget és az almát a földre, a hótól és a hullott falevelektől megtisztított talajfoltra szórjuk. A talajetető előnye, hogy férőhelykínálata nem korlátozott, így az eleség mellett itt itató is könnyen elhelyezhető, és nagy madárcsapatokat, magevő pintyeket, verebeket és almafogyasztó fenyőrigókat, csonttollúakat is ki tud szolgálni.

Cinkegolyó

A faggyú és napraforgó keverékéből gömb alakúra formált és műanyag hálóba csomagolt eleséget fák és bokrok ágaira akaszthatjuk, de a talajszint feletti etetőkről is lelógathatjuk. Kihelyezésénél ügyeljünk arra, hogy a talajon mozgó kutyák, macskák, rókák, vaddisznók a hátsó lábaikra állva vagy felugorva se érhessék el.

Alma

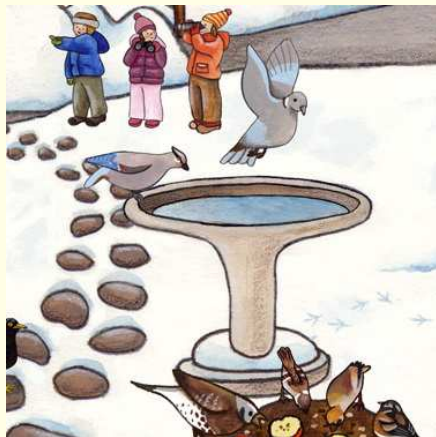

Bokrok és fák vékonyabb ágcsontkjaira szúrva vagy a talajetetőre szórva akár nagyobb mennyiségű almát is kihelyezhetünk. Ha így járunk el – és az almaetetőnél nagyobb talajitatót is működtetünk –, akkor jó eséllyel számíthatunk fenyőrigó- és csonttollúcsapatok megjelenésére is.

Mivel az alma héja meglehetősen szívós, a gyengébb csőrű lágtevők (rovarevők) csak nehezen vagy egyáltalán nem férnek a gyümölcshúshoz. Ezért a felszúrt gyümölcs oldalából ott, ahol az ágon kapaszkodó madár hozzáfér, vágjunk le egy-egy vékony szeletet, mintegy ablakot nyitva a lágys belső részhez. Ugyanebből az okból a talajra szórt almákat vagy ezek közül legalább néhányat vágjunk félbe, negyedbe.

Kemény hidegben az alma megfagy, majd a felengedést követően narancssárgára színeződve meglágyul. Ez nem jelent gondot a madaraknak, sőt, így a gyengébb csőrű fajok (vörösbecg, barátposzáta, ökörszem, csilpcsalpfüzike, házi rozsdafarkú, erdei szürkebecg) könnyebben tudják fogyasztani.

Madáritató és -fürdő

Az itató – az etetővel együtt – az egyik legszélesebb körben: talajon, ablakpárkányon, erkélyen, függesztve és lábazaton kiemelve is alkalmazható madárvédelmi eszköz. Akkor igazán hasznos, ha olyan méretű, hogy a madarak ivás mellett fürdeni is tudnak benne. Télen az itatók vize természetesen befagy, de ha napközben legalább egyszer eltávolítjuk a jeget és langyos vizet töltünk a helyére, akkor a madarak néhány órán keresztül hozzájutnak az ivóvízhez.

Mesterséges odúk

A harkályok odúinak, a fák korhadt üregeinek, a sziklafalak és partoldalok hasadékainak számos madáralbérelője van. Ott, ahol ezek a fészkelőhelyek hiányoznak vagy keveseljük az odúköltő madarak számát, deszkából készült mesterséges odúkat alkalmazhatunk. Ezek különböző méretű típusait nagybetűvel jelöljük, és attól függően használjuk, hogy milyen madarakat szeretnénk megtelepíteni.

Kerek röpnylású odúk

- „A” típusú – kék cinege, barátcinege, fenyvescinege, búbos cinege
- „B” típusú – széncinege, házi és mezei veréb, nyaktekercs, örvös és kormos légykapó
- „D” típusú – seregély, csuszka, búbosbanka, füleskuvik, szalakóta

Félg nyitott előoldali odú

„C” típusú – házi és kerti rozsdafarkú, barázdabillegető, vörösbegy, hantmadár

A szűk röpnylású odúk nagyon hasznosak a telelő odúköltő fajok (cinegék, verebek) számára, mert ezekben az etető közlébe kihelyezett eszközökben a madarak gyakran csapatosan összebújva éjszakáznak. A szélmentes, védett környezetben alvó madaraknak sokkal jobb esélyük van túlélni a szélsőségesen fagyos éjszakákat, mint a szabadban éjszakázóknak. Arról, hogy az odúinkat télen is használják a madarak, az éjszakázó állatok felhalmozódó ürüléke árulkodik, ami tavaszra akár vastag rétegben gyűlhet fel az odúk alján. Ezt néhány hetente érdemes még a tél folyamán, de legkésőbb március második felében, a költési időszakot megelőzően kiönteni.

További információk: www.mme.hu
> Napi madárvédelem > Madárvédelmi eszközök

A téli kert vendégei

Zöldike

A bokros-erdős területeken országosan elterjedt, gyakori, madarunk, a lakott területeken is költ. Fészékét lombhullató fák és bokrok ág villájába, többnyire néhány méteres, az örökzöld tujákon és fenyőkön azonban gyakran csak mell- és fejmagasságba készíti. Építőanyagul vékony növényi szálakat és mohát használ, a csészét szőrrel és tollakkal béleli. Horgásztavak környékén ezt a bélelést gyakran eldobált horgászsinór alkotja. Évente kétszer költ, alkalmanként 5–6 tojást rak.

Növényevő, kúpos csőrével gyomok, fűfélék magját fogyasztja, de a tavaszi és nyári időszakban rovarokat is eszik. Fiókáit is vegyes táplálékkal eteti. A költési időszakon kívül csapatosan mozog, gyakran alkot más magevőkkel közös vegyes csoportokat.

A magyar állomány csak részleges vonuló, a madaraink többnyire itthon telelnek át, és az elvonulók sem mennek messzebbre a keleti mediterráneumnál. Az etetőkön is többnyire kisebb-nagyobb csoportokban tűnik fel, kúpos csőrével elsősorban a magvakat fogyasztja. Eközben rengeteg olyan apró, szemmel alig látható hullott törmelék keletkezik, melyek a magtörésre alkalmatlan, filigrán, rovarrevő csőrű madarak számára jelentenek táplálékbazist. Gyakori látogatója a téli és a nyári itatóknak is.

Fenyőrigó

Az erdőszegélyek, patakmenti fasorok, nedves legelők facsoportjainak költőmadara. Magyarországon az 1980-as évekig csak ritka, alkalmi fészkelő volt, ma a költőpárok száma évente százas nagyságrendű. Száraz növényi szálakból álló, sárral megerősített fészket vastagabb ágak törzshajlatába, gyakran alig fejmagasságba építi. Alkalmas helyeken telepesen fészkel. Évente kétszer költ, alkalmanként 5–6 tojása van.

A többi rigóhoz hasonlóan a földigilisztákból, apró csigákból és rovarokból álló táplálékát talajon keresgéli, de bogyós gyümölcsöket, terméseket is fogyaszt.

Inváziós madár, egyes teleken – évtizedenként akár több alkalommal is – a megszokottnál jóval több jelenik meg. Ilyenkor sok száz példányból álló csapatok is megfigyelhetőek – a lakott területeken, parkokban, kertekben, fasorokban is –, míg nem inváziós években alig látni belőlük. A telő és vonuló madarak főleg apró bogyós termésekkel teli fákon és bokrokon: kökényen, galagonyán, berkenyén, ostorfán, ezüsthán, illetve nagy vízigényük miatt természetes és mesterséges vízfoltokon figyelhetőek meg. Az etetőn a talajra szórt és az ágakra szúrt almát csipegetik, különösen ott, ahol itatót is találnak.

Fekete rigó

A fekete rigó eredetileg hazánk síksági, hegy- és dombvidéki erdős, bokros területeinek lakója volt, de napjainkra az állomány egy jelentős része városlakóvá vált. Fészket bokrok, fák ágvillaiba, lakott területeken épületek zugaiba, ereszcatornák hajlatába építi. Évente kétszer költ, alkalmanként általában 4–5, ritkábban 6 tojást rak.

Táplálékát a talajon keresgéli, földigiliszták, ízeltlábúak, apró csigák után kutatva átfogatja a hullott faleveleket. Erős csőrével képes a férgeket, pajorokat a földfelszínhez közeli járataikból is kiforgatni. Nyáron meggyet és cseresznyét, ősszel bogyós gyümölcsöket, főleg bodzát, télen pedig az ilyenkor beérő vadszőlő és borostyán termését is eszi.

A faj részlegesen vonuló, ősszel a Földközi-tenger vidékére húzódik, de a települési állományok jelentős része helyben marad és áttelel. Az etetőkön egyaránt fogyasztja a napraforgót és a kölest (ezeket egészben nyeli le), illetve az almát. Erős csőrével képes a néhány centiméter vastag hótakarót is elkaparni a fedetlen etetőkről, amivel a több idejárom madárfaj táplálékhoz jutását is segíti. A fekete rigó az egyik leggyakoribb vendége nem csak a nyári, de télen az etetők mellett működtetett itatóknak is.

Mezei veréb és házi veréb

Magyarországon ma még mindkét faj általánosan elterjedt, gyakran alkotnak vegyes költő- és táplálkozócsapatokat, de a mezei veréb Európa egyre nagyobb területeiről eltűnőben van. Zárt, kazalszerű fészkeiket szalmából, tollakból készítik, többnyire épületek hasadékaiba, harkályodúkba, fák korhadásos üregeibe, ritkábban a sűrű gallyak közé. Szívesen fészkelnek az ember közelében is, így kertjeink, lakótelepeink gyakori vendégei. Előszeretett foglalják el a fákra, nagyobb bokrokba, falra kihelyezett mesterséges „B”, „D” és veréblakótelepedőket. Fészekeljük 5–6 tojásból áll, évente akár háromszor is költhetnek. Többnyire magokkal táplálkoznak, de fiókáikat rovarokkal etetik.

Nem vonuló madarak. Nyáron csapatosan keresik fel az itatókat és a porfürdőket, télen pedig az etetőket, ahol egyaránt fogyasztanak napraforgót, kölest, cinkegolyót és almát. Maghántoló táplálkozásuk közben sok magdarabka is lehullik, amivel alapvetően segítik az olyan gyengébb csőrű, áttelelő rovarévők táplálékhoz jutását, mint a vörösbecs, az ökörszem, a csilpcsalpfüzike, az erdei szürkebecs és a barátposzáta. Odúköltő madárként télen éjszakázásra használhatják az etetők közelébe kihelyezett mesterséges odúkat.

Csonttollú

Kontinensünk északi tajgaerdeinek fészkelő madara, nálunk őszi átvonulóként és téli vendégként fordul elő. Csapatokban mozog, jelenlétére többnyire jellegzetes, gyors, pirregő hangja hívja fel először a figyelmet. A fenyőrigóhoz és a keresztcsőrűhöz hasonlóan inváziós madár, egyes teleken – évtizedenként akár több alkalommal is – a megszokottnál jóval több jelenik meg. Ilyenkor sok száz példányból álló csapatok is megfigyelhetők – a lakott területeken is –, míg nem inváziós években alig vagy egyáltalán nem látni belőlük.

Egy-egy területen addig maradnak, amíg megtalálják a madárberkenye, az ostorfa, a japán akác, a fehér és sárga fagyöngy télre beérő bogyóit. Különösen gyakran tűnnek fel azokon a téli itatóhelyeken, ahol ki tudják elégíteni nagy vízigényüket. Az etetőkön ágakra szúrt almával és nagyobb alapterületű itatóval segíthetjük a telelő csapatokat.

Karvaly

Országosan elterjedt, gyakori madarunk, a lakott területeken is költ. Fő élőhelyei az erdőfoltokkal, bokros fasorokkal tarkított nyílt gyepek és szántók. A zárt erdősegeket kerüli. Vékony gallyakból álló fészket magasra, a törzs közelébe, főleg fenyőkre építi. Évente egyszer költ, fészkalja általában 4–6 tojásból áll. Ragadozó, szinte kizárólag repülő madarakra vadászik. A kisebb termetű hímek balkáni gerle, a nagyobb tojók akár parlagi galamb méretű zsákmányt is képesek legyűrni, de fő táplálékuk a veréb termetű énekesmadarak. Ezeket a bokrok takarásában, gyakran egészen a talaj felett közelítik meg gyors rárepüléssel. Rendkívül rámenős vadászok, zsákmányukat képesek az ágak sűrűjében is üldözni.

A magyar állomány nem vonul, a faj létszáma télen jelentősen megemelkedik az Észak-Európából hozzánk érkező madarakkal. Ilyenkor a településeken is gyakrabban láthatjuk, különösen az etetők közelében, melyek nyüzsgő madárvilága jó vadászterületet jelent számára. A zsákmányállatok azonban ilyenkor sem esélytelenek. A madárközösség minden tagja figyel a környezetét, és riasztóhanggal figyelmezteti a többieket, illetve a portyázó ragadozók dolgát megnehezítendő, kiszámíthatatlan időközönként, óránként több alkalommal is „eltűnnek” az etetőről.

Vörösbegy

Az erdős, bokros területek, nagyobb parkok madara, ahol a leggyakoribb kakukkgazda. Puha növényi részekből álló, mohával és szőrrel bélelt fészket gyökerek közé, talajüregekbe, ritkábban épületek réseibe, farakásba építi, és a „C” típusú mesterséges odút is elfoglalja. Évente kétszer költ, leggyakrabban 6–7 tojást rak.

Férgekkel, rovarokkal táplálkozik, ősszel és télen bogyókat is eszik.

Vonuló faj, de egyre több példány át is tel, illetve nagyszámú madár érkezik hozzánk Európa északi tájairól. Ennek köszönhetően nem csak a költési szezonban, de ősszel és télen is találkozhatunk velük, különösen lakott területeken és az etető, itatók közelében. Az etetőn almát, apró magvakat (köles) és napraforgómag-törmelékét fogyaszt. Utóbbi főleg ott lehetséges, ahol az etetőre verebek és más magevők is rendszeresen járnak, melyek maghántoló táplálkozása közben rengeteg maghulladék keletkezik.

Ökörszem

Magyarország egyik legkisebb madara, súlya alig 6 gramm. A dús aljnövényzetű erdők, párás patakmenti, folyóparti sűrűségek gyökerek között, sűrű iszalagban fészkelő madara. Nagyobb üveggolyónyi termete, egyszerű, sötét vörösesbarna színezete, felcsapott rövid farka mellett a legfőbb ismertetőjege az, hogy többnyire alacsonyan, a talajt szinte súrolva, a növényzet között repül. Kurta, kerek szárnyai ideálisak az ágak közötti haladáshoz, a hosszú távú repülés viszont éppen ezért nem erőssége.

Ez a pirinyó madár nem hagyományos, csésze alakú fészket épít, hanem hullott falevelekből, egyéb növényi maradványokból álló teljesen zárt vagy ovális gömböt, amelynek a felső részén hagy csak egy kis bebúvónyílást. Évente kétszer is költ, alkalmanként 6–7 tojást rak. Elsősorban apró rovarokkal táplálkozik, melyeket a sűrűben bujkálva szedget össze.

Nem vonul, ősszel viszont nagyobb távolságokra is elkóborol. Ilyenkor kimondottan gyakori ott is – az ország egész területén, a településeken is –, ahol egyébként nem fészkel, ezért a költési időszakban hiányzik. Az etetőn apró magvakat (köles) és napraforgómag-törmeléklet, almát fogyaszt.

Csíz

Az északi és hegyvidéki öreg lucfenyvesek fészkelő madara. Magyarországon néhány száz pár költ az Alpokalján, az Őrségben, a Bakonyban és az Északi-középhegység egyes területein. Fenyőágacskákból, száraz növényi szálakból, mohából, zuzmóból álló, pókhálóval erősített, szőrszálakkal és tollakkal bélelt fészket többnyire magasan, akár húsz méternél is magasabban, fenyőág külső szélére építi. Évente két fészekaljat nevel, alkalmanként 4–5 tojást rak.

Agevő. Finom, hegyes végű csőrével nem csak a fenyő, az éger és a nyír, de a gyomok apró magjait is képes elfogyasztani.

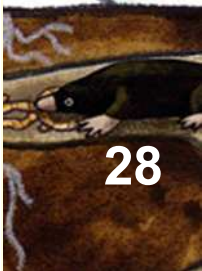
Rendszeres őszi átvonuló és telető faj hazánkban, létszámuk egyes években inváziós nagyságrendű is lehet. Erre azokban az években lehet számítani, amikor hatalmas kiterjedésű északi és hegyvidéki fészkelőhelyein gyenge volt a lucfenyő, a nyír és az éger maghozama. A gyűrűzési adatokból tudjuk, hogy a táplálékot kereső csapatok több mint harminc országból látogatnak el a Kárpát-medencébe. Ilyen években jelentős számban tűnhetnek fel a települési etetőkön is, ahol elsősorban az apró szemű magvakat, de a napraforgót is fogyasztják.

Fenyőpinty

Az északi és hegyvidéki fenyő- és nyírfazóna fészkelő madara, Magyarországon nem költ. Magevő, a fák termései mellett gyommagvakat, a költési időszakban rovarokat is fogyaszt. Ősszel és télen gyakran inváziós nagyságrendben vonulnak át és érkeznek telelni hazánkba. A magevőkre jellemző módon csapatosan mozog, gyakran alkot más fajokkal közös vegyes csoportokat. A lakott területeket sem kerüli el, gyakori és tipikus vendége az etetőeknek, ahol napraforgót és apró magvakat eszik.

Meggyvágó

Legerőteljesebb csőrű és legrobosztusabb termetű magevőnk. Erdei faj, gyakran 10–15 m magasan, a fák ágai között fészkel. Nagyobb parkokban, gyümölcsösökben, kertekben is megtelepszik. Évente többnyire kétszer költ, fészekalja 5, ritkábban 6 tojásból áll.

Rendkívül erőteljes csőrének köszönhetően táplálékspecialistának is tekinthető, mivel képes a cseresznyéhez és a kökényhez hasonlóan kemény magokat is feltörni (a gyümölcshúst általában meg sem eszi). Magyar nevét is innen kapta. Fiókáit a magevőink többségéhez hasonlóan ízeltlábúakkal eteti.

A hazai állomány nem vonuló, az észak-európai példányok közül sok Magyarországra húzódik télen, ilyenkor többnyire csapatosan mozog. Az etetőn elsősorban a napraforgómagot fogyasztja, gyakran „beül” az eleség közepébe, ahol rövid idő alatt is képes nagy mennyiségű eleséget elfogyasztani. Maghántoló táplálkozása közben sok magdarabka is lehullik, amivel alapvetően segíti az olyan gyengébb csőrű, áttelelő rovar-evők táplálékhoz jutását, mint a vörösbegy, az ökörszem, a csilpcsalpfüzike, az erdei szürkebegy és a barátposzáta.

Széncinege

Leggyakoribb, legnagyobb termetű cinegefajunk. Országosan elterjedt, a lakott területek egyik leggyakoribb fészkelő faja. Legfontosabb természetes fészkelőhelyeit a harkályodúk jelentik, de jól telepíthető „B” típusú mesterséges odúkkal is (a nagyobb, „D” típust is elfoglalja). Rendszeresen beköltözik korlátok, oszlopok fémcsöveibe, falhasadékokba, postaládákba, vázákba, de akár földi lyukakba is. Fészket mohából építi, a csészét szőrszálakkal béleli. Évente háromszor is költhet, volt már rá példa, hogy utolsó fészekaljának fiókái csak novemberben hagyták el az odút. Az alkalmankénti tojásszám 6–13. Rovarevő. Tápláléklistája rendkívül gazdag, a pókoktól a nagytestű lepkékig bármit megfog. Magyar kutatások bizonyították, hogy ez a rámenős madár képes legyűrni a téli álomból tavasszal még nem teljesen felébredt, menekülni képtelen törpedenevéreket is.

Nem vonuló, állandó madarunk. Télen gyakran alkot nagyobb, laza kóborló csapatokat, illetve csapódik más fajokhoz. Az etetőik leggyakoribb látogatója. A napraforgó mellett előszeretettel fogyasztja az almát és a cinkegolyót is. Odúköltőként nagy segítséget jelentenek számukra is az etetőik közelébe kihelyezett mesterséges odúk, elsősorban a „B” típusúak, melyekben csoportosan is tud éjszakázni.

Fenyvescinege

Amint azt a neve is jelzi, a fenyvesek madara. A hegy- és dombvidéki területek mellett mindenhol, az Alföldön és lakott területeken is előfordul, ahol fenyőt talál. Odúköltő, de a széncinegéhez hasonlóan kedveli az alacsonyabban elhelyezkedő fészkelőhelyeket, így a harkályodúk mellett sziklahasadékokban, földi lyukakban, tuskók korhadásos üregeiben is költ. Alkalmilag a mesterséges odúkat is elfoglalja. Kis termete miatt elsősorban az „A” típusú odú kedvező számára (ebbe nem fér bele a széncinege, így nem kell versengenie ezzel a nagyobb fajjal a fészkelőhelyért), de ennek hiányába a „B” típusúba is beköltözhet. Fészke a többi cinegéhez hasonlóan moha alapból áll, melyben a csészét állati szőrszálakkal vagy magvak repítőszőreivel béleli. Évente két fészkealjat is felnevelhet, alkalmanként 6–10 tojást rak.

Rovarevő. A petéktől a hernyókon át a kifejlett rovarokig sokféle ízeltlábúval táplálkozik.

Nem vonul. Ősszel és télen gyakran alkot más cinegefajokkal vegyes kóborló csapatokat. Az etetőket is rendszeresen felkeresi, ahol elsősorban a napraforgót fogyasztja. Odúköltőként éjszakázásra használhatja az etetők közelébe kihelyezett mesterséges odúkat.

Kék cinege

A széncinege után a második leggyakoribb cinegefajunk. Alkalmazkodóképességének, emberkövető magatartásának, a téli etetésnek és a mesterséges odúknak is köszönhetően nem veszélyeztetett faj. Harkályok odvaiba rakja fészket, de szívesen elfoglalja az „A” és „B” típusú mesterséges odúkat is. Évente kétszer is költ, az alkalmanként 6–13 fiókát mindkét szülő gondozza.

Tavasztól ősziig rovarokat fogyaszt, a kertek gyümölcsfáit is megszabadítja a kártevőktől.

A magyar állomány nem vonul. Télen nagyobb csapatokban kóborol, főleg a nádasokban, gyakran más fajokkal együtt. A téli etetőkön mindhárom eleségtípust: a napraforgót, a cinkgolyót és az almát is fogyasztja. Mivel búzaszemnyi csőre nem elég nagy a napraforgó hagyományos, hántoló feltöréséhez (ahogy azt a kúpos csőrű magevők teszik), a cinegék ezt egy megfelelő ághoz viszik, ahol az ujjakkal leszorítják, majd harkályszerű kopácsolással vésik szét a maghéjat. Odúköltő madárként télen éjszakázásra használhatják az etetők közelébe kihelyezett mesterséges odúkat.

Nagy fakopáncs

Leggyakoribb harkályfajunk. A rokonság többi képviselőjéhez hasonlóan télen nem vonul el, így egész évben találkozhatunk velük. Eredeti élőhelyéről, a hegy- és sík vidéki erdőkből mára a nagyvárosokba is beköltözött, s gyakran láthatjuk kertekben, parkokban, utcai fasorokban a fák törzseit kopogtatva élelem után kutatni. Saját maga készítette faodvakban költ, és mivel évről évre új odúkat készít magának, a megüresedő fészkelőhelyek számos más fajnak: cinegéknek, légykapóknak, verebeknek, a nyaktekercsnek, a csuszkának és a seregélynek teszi lehetővé a költését. Fészkelőjét általában 4–6 tojás alkotja. Ízeltlábúakból álló táplálékát a kéreg repedéseiben keresgéli, a farontó fajok lárváit pedig a törzs faanyagának megbontásával éri el. Mivel tápláléka télen is hozzáférhető, sőt, a kéregrepedésekbe telelni húzódó ízeltlábúak miatt ezek száma helyenként még nőhet is, a többi hazai harkályhoz hasonlóan nem vonul. Ősszel és télen ráadásul bogyókat, mogyorót, makkot, diót is fogyaszt. Rendszeresen ellátogat a kőborlási területén működő etetőkhöz is, ahol nem csak a faggyút, de a napraforgót is fogyasztja. Gyakran azonban nem is elsősorban az elesegért, hanem az itató miatt keresi fel az etetőt.

Balkáni gerle

Országosan elterjedt, gyakori madarunk. Fő élőhelyét a lakott területek jelentik, ahonnan mára szinte teljesen kiszorította a nálunk őshonos vadgerlét. Ázsiai származású jövevényfaj Európa középső és nyugati részén. Első magyarországi példányát Tiszaugon látták 1926-ban. A délkelet felől legyező alakban terjeszkedő madár 1955-ben elérte Angliát és alig 15 év alatt az összes brit szigetet belakta, miközben 1974-ben feltűnt Portugáliában is.

Általában fák és bokrok ágain költ, de gyakran költözik erkélyek, ablakpárkányok balkonládáiba is. Fészket vékony ágacs-kákból építi, ez gyakran annyira laza szerkezetű, hogy az ágak között alulról nézve is látni benne a két tojást. Évente akár 4–5 költése is lehet, ami azt jelenti, hogy (a parlagi galamb mellett) egész évben, télen is fészkel; ilyenkor a tojásokon ülő madarat süveggént fedi be a hó.

Magevő. Gyomok és természetett növények magvait egyaránt fogyasztja, ezeket hántolás nélkül, egészben nyeli le.

Nem vonul. Ősszel gyakran látni vadgerlékkel vegyes nagy csapatokban az éró napraforgótáblákon. Az etetőket is általában csoportosan látogatja, a magvakat eszi, imponáló sebességgel egészben nyelve le a napraforgót és a kölest.

Erdei fülesbagoly

Leggyakoribb, országosan elterjedt bagolyfajunk. Eredeti élőhelyéről, a sík, domb- és hegyvidéki erdőségekből mára a lakott területek kertvárosaiba, parkjaiba, lakótelepeire is eljutott. A többi bagolyfajhoz hasonlóan fészket nem épít, más madarak (varjak, egerészölyv, gólyák) üres fészkeiben, faodvakban költ, de a mesterséges költőládákat is elfoglalja. Évente egy fészkekaljat nevel, a fiókák száma általában 4–5.

Éjszakai életmódot folytató ragadozó, rendkívül jó látása és hallása segítségével sötétben is képes zsákmányul ejteni a kistrágcsálókat, alkalmanként madarakat. Táplálékállatainak emészthetetlen szőrét, tollait és csontjait köpet formájában öklendezi vissza. Nappal fák, nagyobb bokrok ágai között pihen, ilyenkor kéregmintás álcázó tollruhája szinte észrevehetlenné teszi.

Állandó madarunk. Teelő csapatai gyakran költöznek települési fákra is. A viselkedés háttérében az állhat, hogy ősszel a fő táplálékukat jelentő kistrágcsálók egy része is az ember közelébe húzódik, ráadásul itt az alternatív táplálékforrást jelentő verebek is gyakoriak. A teelő baglyok életét a talajetető is segítik, mivel ezek közelében gyakran élnek kistrágcsálók is.

Szajkó

Legkisebb varjúfélének elsősorban a zárt erdők lakója. Óvatos, emberkerülő viselkedése ellenére az állomány egy része a települési parkokat, kertvárosi övezeteket is meghódította, ahol meglepően bizalmas madárrá vált.

Gallyfészket többnyire magasan, a fák törzsközeli ághajlatába építi. Évente csak egyszer költ, tojásainak száma 5–6.

Mindenevő, a felső lombkoronaszinttől a bokrokon át a talajig keresséző életmódjának köszönhetően tápláléklistája rendkívül változatos. Vegetációs időszakban elsősorban állati eredetű táplálékot fogyaszt. Mindent megfog, amit le tud gyűrni, az apró hernyóktól és pókoktól egészen a kistrágyákig és a fekete rigó méretű madarak fészekben ülő fiókáig. Érészi szezonban jelentős lehet a termés- és gyümölcsfogyasztása. Erőteljes csőrrel a makkot is képes feltörni, és gyakran rejti el az erdő talajába. Mivel ezeket a magraktárat nem mindig találja meg, erdőtelepítő tevékenységet is végez.

A magyar állomány nem vonul, alkalmilag viszont messzebb is elkóborol. Az etetőkön rendszeresen, naponta többször is megjelenő vendég lehet. A felkínált eleségek közül egyaránt fogyaszthatja a napraforgót, a faggyút és az almát, illetve kimondottan erre a fajra (plusz a harkályokra) gondolva kihejleszhetünk ősszel gyűjtött makkot és mogyorót is.

Vetési varjú

Országosan elterjed fán fészkelő madár, egyre több kolóniájuk létesül lakott területeken. Fészkeik több, saját fészket nem építő védett és fokozottan védett madárfajnak jelentenek költőhelyet. Utóbbiak egyik legfontosabb képviselője a kék vércse, mely az egyedüli telepesen fészkelő (vonuló és telelő) ragadozómadarunk.

Mindenevő, de táplálékuknak túlnyomó többségét ízeltlábúak és apró gerincesek teszik ki. Évente egyszer költ. Fiókái májusban elhagyják a fészkeket, melyek így fogadni tudják az afrikai telelőterületekről ilyenájt visszatérő kék vércsét. A magyar állomány nem vonul. A télen látott óriási csapatok túlnyomó többsége északi tájakról érkezett madarakból áll. A költési időszakon kívül csoportosan éjszakázik, ilyenkor akár több százezer (!) madár is összegyűlhet egy-egy alkalmas, zavartalan erdőfoltban, nem ritkán a települések közelében vagy a belterületeken. Reggel innen repülnek ki a környező agrárterületekre, legelőkre, füves foci pályák, parkok nagyobb nyílt gyepfoltjaira táplálékot keresni. Ősszel és télen a magányosan repülő vetési varjak csőrében – főleg a lakott területeken látottaknál – igen gyakran látni diót, ami az egyik fontos táplálékuk ilyenkor.

Keleti sün

Az erdős, bokros területeken és a településeken is gyakori. Éjszakai állat, napnyugtakor indul vadászni. Veszély esetén összegömbölyödik, szúrós tüskéi pedig megvédik ellenségeitől. Látása gyenge, de hallása és szaglása nagyon jó. Gilisztákkal, csigákkal, ízeltlábúakkal, kisebb gerincesekkel táplálkozik. Évente egy almot vet, a 4–5 kölyök, melyeket a nőstény egyedül nevel, lágy, hajlékony tüskékkel születnek, így sérülések okozása nélkül tudnak világra jönni. Nappal bokrok, fa- és kőrákások alatt kialakított, száraz levelekkel bélelt búvóhelyén, rejtetten pihen. Ott, ahol elegendő táplálékot talál, de megfelelő búvóhely nem áll rendelkezésére (kiskertekben, lakótelepeken, parkokban), a sűrű bokrok közé kihelyezett, kisméretű kutyaházhoz hasonló sünmenedékekkel segíthető elő a megtelepedése, megmaradása.

Hullott falevelek, farakások, szénaboglyák alatt téli álmat szik. Ilyenkor testhőmérséklete a külső hőmérséklettől függetlenül 6 °C körüli stabilizálódik, így nem igényel fagymentes telelőhelyet. Ezért ha a süngarázst kora ősszel száraz levéllel, szénával-szalmával béleljük és az alomanyagokból vastag hőszigetelő réteget halmozunk rá, amelyet néhány vastagabb ággal fogatunk le, ez is megfelelő számára.

Zöld varangy

A sík és hegyvidéki erdők mellett a nyílt, pusztai területeken és a településeken is előfordul. A vízi békáktól eltérően a szaporodási időszakon kívül szárazföldi életmódot folytat.

Vízháztartásának fenntartása érdekében elsősorban éjjel és szürkületkor mozog. Nappal kövek, farakások alatt, talajrepedésben, kistrágsálók föld alatti üregeiben, vízóraaknáknakban pihen. Szaporodásához – a többi kétéltűhöz hasonlóan – vízre van szüksége. A petékből kikelő ebihal kezdetben kopolyúval lélegzik, amely a lábak kifejlődésekor (és a farok eltűnésekor) alakul át légköri oxigén belélegzésére alkalmas tüdőkké.

Ragadozó, tápláléka főleg hangyákból áll, de más ízeltlábúakat és apró gerincteleneket is fogyaszt.

Téli álmat alszik. Ilyenkor a laza talajba ássa magát vagy nagyobb kövek alá, rágsálók föld alatti üregébe húzódik, a megfelelő helyeken akár több állat is összegyűlhet. A hibernáció ideje alatt a kétéltűeket elsősorban nem a fagy, hanem a kiszáradás fenyegeti, ami ellen a testükben tárolt vízzel védekeznek. Tavaszí ébredésük számára a csendes, langyos esős idő a legkedvezőbb, ilyenkor egyszerre, nagy tömegben bújnak elő a földből és indulnak el a közeli vizes élőhelyek felé, ahol udvarlással és párzással kezdik az aktív hónapokat.

Közönséges vakond

Hazánk egész területén, a lakott területeken is megtalálható. A föld alatt, akár 100 méter hosszúságú és két méter mélységig húzódó járatrendszerben él. Az ásás során felgyülemlett földet a földrészletre tolja – ez a vakondtúrás.

Mivel táplálékának túlnyomó többségét a „szagtalan” giliszták képezik, sem a látása, sem a szaglása nem jó, tapintóérzéke és hallása viszont rendkívül fejlett. A férgek mellett mindenféle kisebb állatot elfogyaszt, amely a csapdahálózatot képező járataiba téved. Ezeket naponta többször is végigjárja, hogy összeszedje a beesett lárvákat, férgeket, kisebb gerinceseket.

Kevés természetes ellensége van, a föld alatti járatokban a menyét a hermelin kivételével minden ragadozótól védett, a talajfelszínre merészkedő állatokra viszont a legtöbb ragadozó emlős és madár vadászik. Nappal és éjszaka egyaránt aktív. Téli álmot nem alszik, a fagyos hónapokban is aktív, friss túrásokat főleg fagymentes időben készít. Annak köszönhetően, hogy járatai akár két méter mélységig is lehatolnak – a talaj fagyhatára Magyarországon pedig 80 cm –, télen is talál magának táplálékot. Ráadásul az őszi időkre gondolva táplálék-bőség idején él, de harapással mozgásképtelenné tett zsákmányállatokból táplálékraktárt halmoz fel a föld alatti járatrendszerben.

Éti csiga

Legnagyobb termetű szárazföldi házaspisgánk. Országsszerte előfordul, a lakott területeken is gyakori. Nyugat-Európa egyes országáiban, főleg Franciaországban, ínycsögnek számít és nagy mennyiségben fogyasztják.

Mozgási aktivitása a nedvességától függ. Ezért a harmattól nedves hajnalokon és éjjel aktív. Aszályos időben több hétre is nyári álomra húzódik, esős időben viszont napközben is találkozhatunk vele.

Hímnős állatok, azaz egyszerre hímek és nőstények is, párászkor minkét állat megtermékenyül. Ezt követően a csiga a fű között, a nedves, puha talajba néhány centiméter mély lyukat készít a testével, ebbe rakja 40–60 db, 3 milliméteres, néhány hét alatt kikelő gyöngyszerű petéit, majd betemeti és ezzel teljesen álcázza a fészeküreget.

Növényevő, lágyszárúak leveleit fogyasztja, melyeket speciális reszelőnyelvével aprít fel. Télen nem aktív. Ősszel hullott falevelek alá, bokrok tövébe vagy éppen a békamenedékek alá húzódik. A csigaház bejáratát kemény, meszes kéreggé szilárduló nyálkával falazza be. Ez nem csak a ragadozóktól (például a cickányoktól, százlábúaktól) védi meg, de megakadályozza a test kiszáradását is. Ezért a házaspisgák a nyári, száraz kánikulai időt is így, nyári álomra húzódva vészelik át.

Földigiliszta

Leggyakoribb, legismertebb, országsherte elterjedt gyűrűsféregfajunk. Talajlakó, izmos testével hosszú, elágazó föld alatti járatrendszer alakít ki magának, amelyben jellegzetes, összehúzódó, majd kinyújtó mozgással közlekedik. Ezt a bőrizomtömlő, a bőrrel összenőtt izomzat teszi lehetővé.

Az állatok az éti csigához hasonlóan hímnősek. A megtermékenyített peték egy beszáradó nyálkatokba kerülnek, a megkeményedett falú kokonok a fizikai sérüléstől és a kiszáradástól egyaránt védik a fejlődő utódokat.

Korhadó növényi részekkel táplálkozik, a talajban lassan előrehaladva bekebelezi a földet. Eközben átforgatja, levegőzteti, ürülékével pedig trágyázza, javítja is a talajt.

Esős időben a felszínen is találkozhatunk a járataikat előntő víz elől menekülő földigilisztákkal. Akkor is a felszínre merészkednek, ha a talajban kevés a korhadó anyag, ilyenkor a talajon táplálkoznak a hullott falevelekből, korhadó, lebomló növényi részekből. Télen a föld mélyebb, fagymentes régióiba húzódik vagy a járatrendszerében összetekeredve nyugalomra vonul. A földigiliszta mérete és gyakorisága miatt a tápláléklánc egyik meghatározó alapeleme, rendkívül sok ragadozónak (például: a békáknak, a rigóknak, cickányoknak és a vakondnak) alapvető táplálékállata.

Védelmi eszközök
nem madár lakóknak

Süngarázs

A Magyarországon országsherte gyakori keleti süen a belvárosokban is megtalálja a táplálékát, így az élelem hiánya nem gátolja a jelenlétét. Napjainkban viszont már a falvakból is eltűnőben vannak azok a farakások, szénakazlak, komposztálók, melyek évszázadokon keresztül menedéket kínáltak sok állatnak, köztük a sünöknek is. Ezeket a búvóhelyeket pótolhatjuk a bokrok alá kihelyezhető süngarázsokkal, kisméretű kutyáólhoz hasonló eszközökkel, melyek teteje leemelhető. Itt tudjuk ezeket feltölteni száraz levéllel, szénával-szalmával, ami még kényelmesebb búvóhellyé teszi ezeket a sünmenedékeket. Az alomanyagot a süngarázsra halmozva és rőzserakásszerűen ráhalmozott ágakkal rögzítve téliesíthetjük is ezeket a téli álomra húzóó állatok számára.

További információ: www.mme.hu > Napi madárvédelem
> Más fajok védelmi eszközei

Békamenedék

Nem minden kétéltű (békák, gőték, szalamandrák) folytat vízi életmódot, több képviselőjük, főleg a békák, a szárazföldön töltik életük nagy részét. Ezek az állatok a nedves, párás mikroklimájú környezetet kedvelik, ilyen helyeken keresnek menedéket a forró nappali órákban. Számukra helyezhetünk ki vagy készíthetünk a kert árnyékos részein, a bokrok alatt, a növényzet takarásában olyan búvóhelyeket, melyek alatt el tudnak rejtőzni: égetett cserép békamenedéket, kő- és farakást vagy kúp tetőcserepet. Ezek késő ősztól tavaszig kiürülnek – néhány télre ide húzódó házas csiga kivételével –, mert a békák a téli álom idejére mélyen beássák magukat a föld alá.

További információ: www.mme.hu > Napi madárvédelem
> Más fajok védelmi eszközei

Madárbarát kert program

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
(MME)

Madárbarát kert programja

abban segíti az óvodákat és iskolákat,
a kertés, panel- és társasházban lakókat
és az irodaházakban, hivatalokban dolgozókat,
hogy miként tudják egész évben segíteni és egyben
megfigyelni a körülöttünk élő állatokat.

Azok, akik egész évben itatják, télen pedig
etetik a madarakat, illetve kihelyeznek legalább
egy mesterséges madárodút,
elnyerhetik

a Madárbarát kert program elismerő címét és fémtábláját.

MADÁRBARÁT KERT

A MADARAK VÉDELMEÉRT

HOGYAN ÉRHETI EL, HOGY MADÁRBARÁT KERTJE LEGYEN?

A kerti környezet kialakításával.
Iskolák és ilk. megfigyelő területek.
Iskolák alatt hagott avart.
A madarak számára tipikus és
biztonságos kiálló szerkezt. ültetésével.

Madárvédelmi berendezések
alkalmazásával:
odúk, kesztyűvédelmi eszközök,
esetők, szaro, porlevegő.

MME BOLT
Madárretorták, odúk, tártató-beszereléseket,
kiadványokat vásárolhat nálunk!
www.bolt.mme.hu
E-mail: mmebolt@mme.hu
Telefon: 20.969-7778, 1.275-6247

PROGRAM INFORMÁCIÓ
MME
1121 Budapest, Kötő u. 21.
Telefon: 1.275-6247
www.mme.hu > Napi madárvédelem
E-mail: madarbaratkert@mme.hu

MIT NYÚJT ÖNNEK A MADÁRBARÁT KERT PROGRAM?

- A Madárbarát kert program segítségével Ön madárbarát, madárbarát birtoklói környezetben élhet, nevelheti a gyermekeit!
- Madárbarát kert kalendáriummal segítjük az éveskoncentri madárvédelmi munkát.
- A honlapunk Napi madárvédelem oldalán rengeteg eszközről talál hasznos információt.
- Birtokában minden szükséges madárvédelmi eszközt megkaphat.
Az MME tagjai 10% kedvezményt kapnak.
- A program résztvevői egy év madárvédelmi munkái követően megszerzhetik a "Madárbarát" – elismerő címet és táblát.

www.mme.hu

Madárbarát kert programja elismerő címét és fémtábláját. Budapesti Madárbarát Kert Programja. Budapesti Madárbarát Kert Programja. Budapesti Madárbarát Kert Programja.

Csatlakozzon Ön is!

A 2002-ben indult programnak már
több mint 5 000 regisztrált tagja,
köztük
ezernél több óvoda és iskola
is van az országban.

**Legyen Ön is madárvédő,
kapcsolódjon be
az MME Madárbarát kert programjába!**

További információ és regisztráció:
www.mme.hu > Napi madárvédelem > Madárbarát kert program

